Быел XI Саматов укулары зурлап Чистайда узды Габделхак хәзрәт мәдрәсәбезнен беренче модире һәм остазы. Уку йортыбызнын дини кvтәрелеш чорындагы унышлары анын эшчәнлеге белән бәйле. Мәдрәсәнен кvп кенә могаллимнәре анардан гыйлем алган затлар. Рабигыль-ахыр аенын 4нче конендә (19нчы октябрьдә), Чистай шәһәренен “Нур” мәчетендә XI Саматов укулары vткәрелде. Татарстан Республикасы моселманнары Диния нәзарәте һәм Чистай районы мохтәсибәте оештырган жыен татар халкынын кvренекле дин галиме, Татарстаннын беренче казые, XX гасыр ахыры – XXI гасыр башы кvренекле дин әһеле Габделхак хәзрәт Саматовка багышлап оештырылды. Конференция Татарстанда игълан ителгән Милли мәдәниятләр һәм гореф-гадәтләр елы кысаларында “Имамнар – милләтебезнен рухи козгесе” дигән исем белән vтте. Чараны оештыруда һәм анын матур гына, эчтәлекле vтvенә Чистай районы имам-мохтәсибе Мохәммәд хәзрәт Кыямов бик зур коч һәм тырышлык куйган. Габделхак хәзрәт Саматов – инкыйлабка кадәр булган татар дини мирасын дәвам итvче, Ислам диненә багышланган кvп китаплар авторы. Бvгенге кондә дин олкәсендә хезмәт куючы имамнарнын кvпчелеге – нәкъ менә Габделхак хәзрәтнен шәкертләре. Укулар вакытында Габделхак хәзрәт Саматов шәхесе татар-моселман мәдәнияте традицияләрен дәвам итvче югары рухка ия шәхес буларак каралды.

Фәнни жыенда Татарстан мофтиенен беренче урынбасары Илфар хәзрәт Хәсәнов, Габделхак хәзрәтнен улы – Ханты-Манси автономияле округы моселманнары Диния нәзарәте рәисе, мофти Таһир хәзрәт Саматов, Самара олкәсе моселманнары Диния нәзарәте рәисе, мофти Талип хәзрәт Яруллин, Татарстан Республикасы баш казые Жәлил хәзрәт Фазлыев, Ислам динен кабул итvгә 1000 ел исемендәге мәдрәсә житәкчесе Ильяс хәзрәт Жиһаншин, “Мохәммәдия” мәдрәсәсе житәкчесенен беренче урынбасары Ростәм хәзрәт Хәйруллин, Апанай мәчете имам-хатыйбы Нияз хәзрәт Сабиров, Чистай имам-мохтәсибе Мохәммәт хәзрәт Кыямов һәм башка дин әһелләре, кvпләгән имам-мохтәсибләр, казыйлар, жәмәгать эшлеклеләре – барлыгы 120 кеше катнашты.

Чара Кәлам Шәрифтән аятьләр уку белән башланды, аны Чистай шәһәренен “Әнәс” мәчете имам-хатыйбы Әбvбәкер хәзрәт Азизов укыды.

Татарстан моселманнары башлыгы, мофти Камил хәзрәт Сәмигуллин исеменнән укуда катнашучыларга сәламләv сvзләрен анын беренче урынбасары Илфар хәзрәт Хәсәнов житкерде. Ул милләтебезнен кvренекле дин әһеле, халкыбызнын йоз һәм намус аклыгын саклаган шәхес, остаз Габделхак хәзрәт Саматов укуларын оештыручыларга

рәхмәт сvзләрен ирештереп, әлеге шәхеснең фидакарьлегенә тукталды: “Дин тыелган заманда салкын машиналарда, юеш подвалларда качып дин дәресләре биргән ул, атеизмнан да, коммунистик идеологиядән дә курыкмыйча, динсез татар халкын иман юлында булырга чакырган. Нәтижәдә бvген дин олкәсендә хезмәт итvче хәзрәтләрнен кvбесе – Габделхак хәзрәтнен шәкертләре. Ул бик кvп кешеләрнен йорәкләренә гыйлем бортекләре салып олгергән. Аллаһ Раббыбыз чәчелгән шушы һәр белем бортеге очен Габделхак хәзрәтне Үзенен әжер-саваплары белән олыласын”, – дип житкерде ул. Илфар хәзрәт Габделхак хәзрәт кебек мохтәрәм остазлардан белем алуны Аллаһтан бирелгән зур бәхет дип атады, аннары мофти урынбасары бvгенге кvнелсез вакыйгалар – Фәләстыйндагы хәлләргә борчылуын белдерде. “Менә без дә бvген, vзебез очен сораган кебек, Фәләстыйндагы моселманнар очен Аллаһыга догалар кылабыз. Я Рабби, кардәшләребезне Үзеннен бетмәс-токәнмәс кайгыртуын белән явызлыклардан, мәкерлекләрдән, жәберләvдән сакла, Үзеннен кодрәтен белән золымнардан якла! Аларга жинv бир, изге Кодус жирләрен динебезнен дошманнарыннан азат ит, хәвеф-хәтәрдән, хәсрәтләрдән, явызлыклардан ерак тот. Дошманнарны Үзеннен чиксез гаделлеген белән ин олы жәзаларга тарт һәм юк ит, и Раббыбыз”, – дип теләде ул.

Жыенда катнашучыларга сәламләv сvзләрен шулай ук Ботендонья татар конгрессы Милли Шура рәисенен беренче урынбасары, Ботендонья татар конгрессы Башкарма комитеты житәкчесе Данис Шакиров исеменнән дини оешмалар белән эшләv буенча баш референт Баязит Зәйдуллин, Чистай шәһәре һәм районы башлыгы Дмитрий Иванов исеменнән анын урынбасары Равил Мәзгутов житкерде.

“Татар халкынын кvренекле дини тәгълиматчысы, Татарстаннын беренче казые, асыл дин әһеле Габделхак хәзрәт Саматов гомере буе милләткә, дингә фидакарьләрчә хезмәт итте, халкыбызнын, моселманнарнын мәнфәгатьләрен яклап кvп изге гамәлләр кылды, һәрчак кешеләргә карата ярдәмчеллеге һәм кин кvнеллеге белән аерылып торды. Аллаһнын тәкъдире белән моселманнар золым кичергән чорда да Габделхак хәзрәт хак дин юллынан чигенмәде һәм рухи-әхлакый кыйммәтләрне саклауга зур олеш кертте. Шул сәбәпле бvген дә без анын исемен зурлыйбыз, рухына дога кылабыз”, – дип билгеләп vтелде Данис Шакировнын морәжәгать сvзендә.   Габделхак хәзрәтнен улы – Ханты-Манси автономияле округы моселманнары Диния нәзарәте рәисе, мофти Таһир хәзрәт Саматов укуларны оештыручыларга, аерым алганда мофти Камил хәзрәткә рәхмәт сvзләрен житкерде. Аннары совет чорынннан гомерен дин юлында хезмәт итvгә багышлаган әтисенен хезмәт юлына, дини эшчәнлек алып баруына, анын шәхси сыйфатларына тукталды, vрнәк шәхесләрнен юлын дәвам итәргә чакырды. “Бvгенге дини ирекне безнен бабаларыбыз кvрмәде. Мәчетләребездә мондый зур чаралар vткәрv – ул Аллаһы Тәгаләнен биргән нигъмәте. Киләчәктә дә дәвамлы булсын!” – дип теләкләрен житкерде ул.   Боте

ндонья татар конгрессынын Казан бvлеге житәкчесе Фәрит Мифтахов кvренекле дин әһеле Габделхак Саматов белән танышу, анын вәгазьләренә йорv, мәжлесләрдә катнашу һ.б. истәлекләре белән уртаклашты. “Машинага начар май салсан – йорми. Кеше дә шулай: хәрам ризык белән тукланса, рухи яктан какшый”, – дип анын сvзләрен искә тошерде, Г.Саматовнын мирасын саклау юнәлешендә алып барылган хезмәтләргә соенvен белдерде.

Татарстаннын баш казые Жәлил хәзрәт Фазлыев әлеге укуларнын дин әһелләре, мохтәсибләр, казыйларга аралашу очен зур мәйданчык булуын искәртте, аннары Г.Саматов белән бәйле истәлекләре белән бvлеште.

Ислам динен кабул итvгә 1000 ел исемендәге мәдрәсә житәкчесе Ильяс хәзрәт Жиһаншин “Чын татар имамы нинди булырга тиеш?” дигән темага чыгыш ясады. “Дин әһелләре-имамнар гомер-гомергә татар халкынын телен, тарихын, мәдәниятен һәм рухи vзенчәлеген саклаучылар булды. Безнен тарихка морәжәгать итсәк, мәчетләр ижтимагый тормыш vзәкләре, ә имамнар аларнын рухи лидерлары булган. Хәзер дә, нинди генә мәхәббәт мәчетләр салып куйсак та, анда халык белән эшләр очен, vгет-нәсыйхат бирер очен, ан-белем таратыр очен, мәхәллә кешесенә терәк булыр очен кvркәм холыклы, гыйлемле, милли жанлы имам – мулла кирәк. Татар имамнары инде ничәмә-ничә, инде мәктәбе дә, балалар бакчасы да, кибете дә, почтасы да булмаган 30-40 ойле авылларга да жан орде – анда татар рухын торгызды. Матур тозек зиратлар, тозек авылларыбыз, мәһабәт мәчетләребез, гореф-гадәт йолаларыбыз, кvренекле шәхесләребезнен, ата-бабай, әни-әбиләребез каберлекләрен карап тору, авылнын вә мәхәлләләрнен тарихын барлау – халкыбызнын диндә ныклыгы, милләтнен саулыгы билгесе”, – дип ассызыклап узды ул.

Мофти Камиль хәзрәтнен булышчысы Мохәммәд хәзрәт Хайрулаев 19 гасырнын икенче яртысында 20 гасыр башында Идел-Урал тобәге һәм Тоньяк Кавказ суфиларынын vзара тыгыз монәсәбәтләре турындагы сойләп китте. Мәхмvт Алмали Идел буе шәехе Ибраһим әд-Диваннын варисы һәм Мохәммәт Закир Чиставинын остазы булган. Мохәммәт Закир Чистави Сайфулла-кади Башларовнын шәех-укытучысы булган. Шулай ук С. Башларов Зәйнулла Рәсvлев, Мурад Рәмзи, Мохәммәт Салих Ажави кебек Идел-Урал буе шәехләренен варисы була.

Апанай мәчете имам-хатыйбы Нияз хәзрәт Сабиров vз чыгышында тәсаввуфнын әһәмиятенә тукталды, тәсаввуфны, анын кагыйдәләрен, ысулларын дорес анлар очен безнен жирлектә яшәгән һәм хезмәт иткән дин галимнәрнен, ишаннарнын мирасын ойрәнергә, аннары кулланырга кирәк дип билгеләп vтте, аннары Зәйнулла ишан Расулевнын хезмәтләрендә рухи тәрбия мәсьәләләренә тукталды.

Конференция дәвамында шулай ук Аксубай районы Тvбән Майна авылы мәчетенен имам-хатыйбы Рәфикъ хәзрәт Насыйровнын, Татарстан Республикасы Милли китапханәсенен фәнни һәм методик эшләр буенча директор урынбасары Ирек

Һадиевнын, “Мохәммәдия” мәдрәсәсе житәкчесенен беренче урынбасары Ростәм хәзрәт Хәйруллиннын чыгышлары тынланды.

Шунысын билгеләп vтәргә кирәк, әлеге укулар Габделхак хәзрәт Саматовнын дини мирасын барлау, эшчәнлеген ойрәнv һәм традицион Ислам кыйммәтләрен ныгыту максатыннан, 2010нчы елдан бирле vткәрелеп килә. Беренче Саматов укулары Габделхак Саматовнын 80 яшьлек юбилее унаеннан оештырылган иде.

Бvген узган XI Саматов укуларында "Рухи мирас" премиясе иясе билгеле булды. Аны Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Татар телен һәм Татарстан Республикасында яшәvче халыклар вәкилләренен туган телләрен саклау, vстерv мәсьәләләре комиссиясе рәисе Марат Әхмәтовка тапшыру хакында игълан ителде.

Форум кысаларында шулай ук рәхмәт хатлары, бvләкләр тапшырылды.

Конференция нәтижәләре буенча резолюция кабул ителде һәм конференция материалларын жыентык итеп бастырып чыгару ниятләнә.

Конференциядән сон кунаклар Чистайнын тарихи моселман зиратында булып, анда татар дин галиме, ишан, Чулман-Урал тобәгендә суфыйчылык хәрәкәте моршиде, Габделхак хәзрәт Саматовнын остазы Мохәммәдзакир Габделвахаб Камалов-Чистави хәзрәтләренен каберен зиярат кылып, Коръән аятьләре укып, дога кылды.